

Bijl 7

Gemeentelijk monument sinds 2004

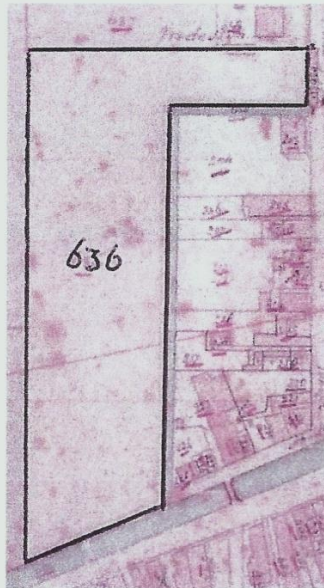

“Breed woonhuis met lijstgevel op rechthoekige plattegrond. Twee woonlagen en zolder. Gevelopzet met vier vensterassen. De gevel uit rode baksteen in staand verband. Ter plaatse van kozijnnegges staand geprofileerde hoek in grijze kalkzandsteen. Spekbanden in grijze steen met witte sluitsteen ter plaatse van kozijnen. Getoogde hanenkammen met decoratief metselwerk in gele steen. Witte sluitstenen, met zwart ingeschilderde diamantkop. Getoogde T-schuifvensters, functionerend, met glas- in- lood in bovenlichten. Vernieuwde geprofileerde voordeur (stijl ca. 1930) met drie verticale raampjes. Geprofileerde gootbak, rechte fries met panelen. Wit geschilderde raamdorpels., op etage onderling verbonden door cordonlijst. Lage stucplint grijs geschilderd. Hardstenen stoep met twee hardstenen stoeppalen. Schilddak met geglazuurde zwarte Oudhollandse pannen

Inleiding.

De zgn. "Oude Bijl" met de huidige huisnummers 4 t/m 11 volgens de Kadasterkaart van 1820 was dit een boomgaard als Kadasternummer sectie C no. 636.

Volgens de oorspronkelijk aanwijzende tafels van 28 juli 1828 in eigendom van de op 10 november 1774 geboren rentmeester Willem Gibo, dijkgraaf van de polder Oud-Beijerland van 1840- 1858, gemeenteraadslid 1813- 1855. Willem Gibo is op 15 april 1795 getrouwd met de op 6 februari 1771 geboren Elizabeth van der Werf.

Willem Gibo overlijdt op 28 oktober 1858. Na het overlijden van Willem Gibo wordt de op 21 november 1833 geboren Aagje van Straten universeel erfgenaam van haar oudoom van al zijn bezittingen. Aagje van Straten en haar echtgenoot Pieter Hoogenboom worden capabel geacht om het omvangrijke bezit als blijvend geheel te beheren. Op 13 januari 1881 wordt een deel van de boomgaard "De Bijl" verkocht aan de op 11 februari 1841 geboren timmerman/architect Pieter Smit Fopzoon en de op 17 juli 1849 in Piershil geboren directeur van de cementfabriek Willem Bottenberg.

In de eerste notariële akten en bij het Kadaster wordt de panden aangemerkt als:
"staande en gelegen aan de Lange Voorstraat/ op de Bijl".

Dit pand is gebouwd door en in eigendom van de architect Pieter Smit Fopzoon en de oprichter van de *"Oud-Beijerlandsche Hoogdruk Waterleiding Maatschappij"* Willem Bottenberg.

(bron: Kadaster art. 1770- 1).

Waarschijnlijk is het omstreeks 1881 voor de verhuur gebouwd. Na het overlijden van Willem Bottenberg op 4 januari 1900 is zijn weduwe Aagje Weij samen met Pieter Smit Fopzoon eigenaar.

(bron Kadaster art. 2557- 1).

De eerste huurder is de op 18 augustus 1852 (akte 32) in Goedereede geboren huisarts Kommer Lodder. Hij woont hier met zijn op 7 juni 1860 (akte 68) geboren echtgenote Jacoba Johanna Maria van Driel, met wie hij op 15 september 1881 (akte 31) is getrouwd.

Waarschijnlijk gaat het echtpaar kort na hun huwelijk in het pand wonen. Het huisadres Wijk B no. 66c. Kadastraal nummer sectie D no. 1251.

Op 17 november 1886 (akte 130) overlijdt Jacoba Johanna Maria van Driel in dit pand.

Op 16 augustus 1888 (akte 14) hertrouwt Kommer Lodder in Numansdorp, met de op 21 oktober 1860 (akte 117) in Brielle geboren Jacoba Martina Vlieland.

Kommer Lodder heeft samen met zijn collega huisarts Dr. J. F. Ph. Hers veel gedaan voor de gezondheidszorg in Oud-Beijerland.

Hij was tevens een van de oprichters van de "*Oud-Beijerlandsche Hoogdruk Waterleiding Maatschappij*" in 1887 ¹, Lid van de gemeenteraad voor de Liberalen van 1892-1911, medeoprichter van de boterfabriek in 1888 ², in 1902, bestuurslid van het pas opgerichte "*Groene Kruis*" ³ en van 1906 tot 1912 voorzitter van de Ambachtsschool. ⁴

Huisarts Kommer Lodder

Op 4 juni 1889 (akte 86) wordt in het 2e huwelijk een zoon geboren met de naam Cornelis. Kort vóór 26 november 1898 verhuist het gezin naar West Voorstraat 6. Het huisadres is dan Bijl wijk B no. 73.

Dan komt als huurder, de op 26 november 1858 (akte 14445) in Zwolle geboren mr. Ernestus Johannes Christiaan Greven. Hij is bij Koninklijk Besluit van 22 september 1894, no. 31 benoemd tot griffier bij het Kantongerecht. De griffier mr. Greven is sinds 5 december 1894 in Oud-Beijerland ingeschreven op het huisadres Oost Voorstraat 29.

De griffier trouwt op 23 november 1898 in Apeldoorn met de omstreeks 1869 in Heerde geboren Hermine Everharda Vas Visser. Het echtpaar vertrekt op 5 november 1906 naar Den Haag.

¹ "*Waterleiding in Oud-Beijerland*" pag. 19, P.J. in 't Veld.

² "*Uit vervlogen dagen*" gedrukte versie, pag. 212, K. Siderius.

³ "*Uit vervlogen dagen*" gedrukte versie, pag. 204, K. Siderius.

⁴ "*75 jaar technisch onderwijs in de Hoeksche Waard*", pag. 32.

Bij Koninklijk besluit van 22 September 1894 n°. 31 is het Koninklijk besluit van 6 September jl n°. 45, houdende benoeming van mr. L. Boekhoudt tot griffier bij het kantongerecht te Purmerend, op zijn verzoek, ingetrokken, en zijn benoemd:
tot griffier bij het kantongerecht te Purmerend, mr. W. L. ten Kate, thans griffier bij het kantongerecht te Oud-Beijerland;
tot griffier bij het kantongerecht te Oud-Beijerland, mr. E. J. C. Greven, advocaat en procureur te Zwolle, tevens beëdigd klerk ter griffie van de arrondissements-rechtbank aldaar.

Staatscourant van 24 september 1894

Waarschijnlijk wordt het pand in december/januari 1907 tijdelijk verhuurd aan de op 16 november 1871 (akte 53) in Uithoorn geboren, Anthonius Hypolitus Fournier en zijn echtgenote, de op 2 oktober 1871 (akte 654) in Leeuwarden geboren Akke Sytsema.

Anthonius Hypolitus Fournier is op 19 oktober 1906 benoemd tot hoofd van de Muloschool.⁵ De onderwijzerswoning aan de Oost Voorstraat is in slechte staat, de gemeenteraad besluit in november 1906 tot *"een opknapbeurt"*.⁶

Als het pand Oost- Voorstraat voor bewoning gereed is verhuist het echtpaar Fourier naar dit woonhuis. Kort daarop komt vanaf Oostdijk, als huurder in het pand de op 18 november 1861 (akte 53) in Rhoon geboren schoolopziener Barend Bakker met zijn op 31 oktober 1869 (akte 175) in Charlois geboren echtgenote Adriana Stumphuis, met wie hij op 19 oktober 1893 (akte 56) in Charlois is getrouwd.

Zij wonen sinds 18 april 1906, komend uit Rotterdam in Oud-Beijerland. Dit echtpaar vertrekt op 30 oktober 1910 weer naar Rotterdam. Het huisadres is dan Bijl B 75.

Het schoolbestuur van de vereniging *"Gereformeerd lager onderwijs"* afd. Bijschool is bezig voor een nieuw woonhuis voor het hoofd van de Bijschool, die nu nog woont in het huidige pand Bijl 2. Eerder heeft men al getracht het pand Bijl 6 te huren of te kopen.

Op 15 november 1912 besluit het schoolbestuur, volgens de notulen om het pand van de heer Pieter Smit Fopzoon en Mej. de weduwe Bottenberg op de Bijl te kopen voor Fl. 5000,--. *"met inbegrip van de "Jalousien en de kosten der nieuwe brug die binnenkort daar gelegen zal worden"*.⁷

Volgens de notariële akte van 16 januari 1913 wordt het pand getransporteerd als eigenaren zijn vermeld: Mej. Aagje Weij, weduwe van Willem Bottenberg en Pieter Smit Fopzoon.

(bron: Kadaster art. 1799- 9)

⁵ inventarisnummer 137, gemeentelijk archief Oud-Beijerland.

⁶ *"uit vervlogen dagen"* gestencilde versie, pag.323, K. Siderius.

⁷ *"100 jaar Christelijk onderwijs"*.

Waarschijnlijk heeft er nog geen boedelscheiding plaatsgevonden na het overlijden van de echtgenote van Pieter Smit Fopzoon, Emmetje van Ooijen, overleden op 25 maart 1909 (akte 33).

De overige genoemde namen zijn hun kinderen en kleinkinderen uit het huwelijk van dochter Susanna Klazina en haar echtgenoot Jan Kouwenhoven, beiden overleden. De kinderen en kleinkinderen worden bij de notariële akte vertegenwoordigd door Pieter Smit Fopzoon. Het gaat om:

- Johannes Opprel, echtgenoot van Elizabeth Neeltje Smit;
- Leendert Bastiaan van Bochove, echtgenoot van Neeltje Elizabeth Smit;
- Willem Kruithof, echtgenoot van Klazina Susanna Smit;
- Jacob Vink, echtgenoot van Wilhelmina Adriana Smit;
- Anthonetta Maaïke Smit;
- Pieter Anthonie Kouwenhoven, als voogd van de minderjarige kinderen van zijn broer Jan Kouwenhoven:
 - Maria Emma Kouwenhoven;
 - Elizabeth Huigje Kouwenhoven;
 - Pieter Kouwenhoven
 - Pieterella Maartje Kouwenhoven en
 - Maartje Pieterella Kouwenhoven.⁸

Daarmee is het schoolbestuur eigenaar van Bijl 7 met als Kadastraal nummer sectie D no. 2124. Het hoofd van de Bijlschool verhuist van Bijl wijk B no. 80 (nu huisnummer Bijl 2) naar Bijl wijk B no. 75.

Pieter Schmidt

Het schoolhoofd is, sinds 1894 de op 21 november 1864 (akte 785) in Dordrecht geboren Pieter Schmidt. Zijn echtgenote is de op 15 maart 1865 (akte 201) in Dordrecht geboren Teuntje Johanna Adriana van de Heuvel, met wie hij op 28 december 1892 (akte 241) in Dordrecht is getrouwd. Hun kinderen:

- Pieter, geboren 1893
- Trientje Gyke Wilhelmina, geboren 1895
- Marie, geboren 1896
- Jan Adrianus, geboren 1898
- Teuntje Johanna Adriana, geboren 1900 en
- Admina Petronella Adriana Aldagonda, geboren 1906.

In het boekje *“100 jaar Christelijk onderwijs”* is te lezen dat het traktement van het schoolhoofd Fl. 900,-- is plus de *“revenue der avond- of herhalingschool”*.

Inwonend sinds 18 juli 1896, is de ongehuwde onderwijzer van de Bijlschool Pieter Esveldt. Op 22 mei 1916 is mede inwonend de zuster van Teuntje Johanna Adriana van den Heuvel, de op 14 oktober 1877 (akte 757) in Dordrecht geboren Petronella Adriana van de Heuvel. Zij vertrekt weer naar Dordrecht op 31 mei 1917.

Als enkele kinderen van het gezin Schmidt het pand voor enige tijd hebben verlaten komt ook inwonen op 10 november 1918 Sijtje Heezen, zij vertrekt op 1 december 1921 naar Goes. Inmiddels is de inwonende onderwijzer Pieter Esveldt op 14 oktober 1920 (akte 68) overleden.

In de bestuursvergadering van het schoolbestuur komt de bezoldiging van de leerkrachten aan de orde die door de Wet Visser (de gelijkschakeling tussen openbaar en bijzonder onderwijs) sterk is verbeterd. Het bestuur is van mening dat het schoolhoofd Pieter Schmidt *“voor zijn mooie huis aan de Bijl huur moet gaan betalen en wel Fl. 400,-- per jaar”*⁹

Op 24 januari 1923 wordt in een notariële akte een huurovereenkomst opgemaakt. Waarbij de huur steeds voor 1 jaar is aangegaan. De huurprijs is Fl. 8,-- per week, deze moet per maand worden voldaan voor een bedrag van Fl. 34,66. Met de bepaling dat zonder schriftelijke toestemming niet mag worden onderverhuurd. Ook de *“jalouzien moeten worden onderhouden en indien nodig van een nieuw koord voorzien”*.

Op 31 maart 1922 (akte 31) overlijdt Teuntje Johanna Adriana van den Heuvel. Pieter Schmidt hertrouwt op 17 mei 1923 (akte 13) met de op 1 november 1870 (akte 207) geboren Johanna Jacoba van der Linden.

Op 1 september 1924 is te lezen in de notulen van het schoolbestuur dat Pieter Schmidt op 1 december 1924 met pensioen gaat wegens *“invaliditeit”*. Pieter Schmidt overlijdt op 27 november 1925 (akte 51).

Op 6 oktober 1924 wordt het nieuwe hoofd van de Bijlschool aangesteld. Het is de op 20 november 1891 in Leiden geboren ongehuwde Klaas Goverts. Klaas Goverts begon zijn carrière in het onderwijs in Renkum in 1918. In maart 1923 vertrekt hij naar Gouderak en wordt daar het eerste hoofd van *“De school met de Bijbel”*.

Volgens de notulen van het schoolbestuur van 19 januari 1925, over de intrede van Klaas Goverts: *“terwijl de kinderen eerst om 3 uur op school komen en als tractatie ontvangen 1 sinaasappel, 1 stukje Kwatta en eenige koekjes”*.

9 *“100 jaar Christelijk onderwijs”* hoofdstuk. Bijlschool 1916- 1934.

10 *“Beijerlandsche Berichten”* juli 2012. artikel door Gerrit Verkerk.

Klaas Goverts gaat op 14 februari 1925 in het pand wonen, met zijn zus Aaltje die ook al in Gouderak bij hem in huis woonde.

Op de Bijschool ontmoet hij de op 12 mei 1908 (akte 740) in Groningen geboren onderwijzeres Tjadiana Martha Meijer, met wie hij op 51 jarige leeftijd op 27 oktober 1943 in Winschoten trouwt.

Op 18 juli 1947 wordt in Rotterdam hun enige zoon geboren, die de naam Klaas Diko krijgt. Zus Aaltje Goverts is op 18 juni 1945 vertrokken naar Hilversum. Jan A. Izeboud. Is inwonen in de periode 1 september 1948 – 3 november 1952.

Klaas Goverts

Op 1 november 1956 verhuist het gezin van Klaas Goverts naar Evertsestraat 12, om op 26 juli 1957 te verhuizen naar Apeldoorn. In Apeldoorn ontvangt de in Oud-Beijerland geboren Klaas Diko Goverts in 1963 de aanmoedigingsprijs letterkunde van de gemeente Apeldoorn. In de periode 1964-1972 studeert hij in Utrecht theologie. Hij wordt predikant in Ursum, Avenhoorn en Berkhout. Op 6 mei 1992 promoveert Klaas aan de Universiteit van Amsterdam tot doctor in de theologie.¹¹

Inmiddels is volgens de notulen van het schoolbestuur van 11 mei 1956, besloten om per 1 januari 1957 als hoofd van de Bijschool de op 18 oktober 1920 in Renkum geboren Herman Coenraad Scheffer te benoemen, die sinds 1954 hoofd van "*De school met de Bijbel*" is in Ooltgensplaat.

In Ooltgensplaat was Herman Coenraad Scheffer organist in de kerk en dirigent van de Chr. Gemengde zangvereniging "*Jubilate*".

Herman Coenraad Scheffer

¹¹ "*Beijerlandsche Berichten*" juni 2012, artikel door Gerrit Verkerk.

Herman Coenraad Scheffer gaat samen met zijn echtgenote Cornelia M. Arendsen en hun 4 kinderen op 28 december 1956 in het pand wonen.

Op 5 april 1972 vraagt Herman Coenraad Scheffer vergunning voor het plaatsen van een van “stalen platen” gemaakte autogarage aan.

Op 3 oktober 1988 overlijdt Herman Coenraad Scheffer. Zijn weduwe blijft tot 2 augustus 1993 in het pand wonen, zij verhuist dan naar het Vierwiekenplein.

De autogarage behorend bij bijl 7

Het schoolbestuur besluit om het pand te verkopen. En wordt verkocht aan de op 22 februari 1961 geboren Willem Jan van Wijk en de op 16 december 1962 geboren Jacoba Maria Nieuwpoort. Zij gaan op 25 maart 1994 in het pand wonen.

Op 11 juni 2001 vragen zij vergunning om aan de achterzijde van het pand een serre te mogen bouwen.

Sinds 2004 is het pand aangewezen als een gemeentelijk monument met als motivatie:

“breed woonhuis met lijstgevel op rechthoekige plattegrond. Twee woonlagen en zolder. Gevelopzet met vier vensterassen. De gevel uit rode baksteen in staand verband. Ter plaatse van kozijnnegges staand geprofileerde hoek in grijze kalkzandsteen. Spekbanden in grijze steen met witte sluitsteen ter plaatse van kozijnen. Getoogde hanenkammen met decoratief metselwerk in gele steen. Witte sluitstenen, met zwart ingeschilderde diamantkop. Getoogde T- schuifvensters, functionerend, met glas- in- lood in bovenlichten. Vernieuwde geprofileerde voordeur (stijl ca. 1930) met drie verticale raampjes. Geprofileerde gootbak, rechte fries met panelen. Wit geschilderde raamdorpels., op etage onderling verbonden door cordonlijst. Lage stucplint grijs geschilderd. Hardstenen stoep met twee hardstenen stoeppalen. Schilddak met geglazuurde zwarte Oudhollandse pannen”

Monumentennummer 9.

In 2013 is de garage afgebroken.

Pieter Jan in 't Veld,
2025.

Bijl 7 – foto ca 2015